

SYLABUS

LIDSKÁ PRÁVA A SOUDNICTVÍ – SEMINÁŘ (MP810Z): SKUPINY JANA PETROVA (JARO 2020)

Organizace semináře a podmínky zápočtu

Vyučující

Jan Petrov (jan.petrov@law.muni.cz), konzultační hodiny po předchozí domluvě mailem.

Anotace

Cílem seminářů z předmětu Lidská práva a soudnictví je prohloubit znalosti získané na přednáškách a zejména procvičit aplikaci těchto znalostí na praktických příkladech. Koncepce seminářů se do značné míry odvíjí rovněž od formy zkoušky z tohoto předmětu.

Organizace seminářů

Na seminářích bude kladen důraz na praktické procvičení znalostí v *aktuálním* kontextu. Zásadní tedy bude práce s judikaturou a vaše kritické myšlení. Součástí každého semináře bude úvodní diskuze o aktuálním lidskoprávním dění v ČR, Evropě a ve světě. Pokud narazíte na aktuální téma, které budete chtít na semináři prodiskutovat, dejte mi vědět mailem ideálně pár dnů předem. Za prezentaci a kvalitní příspěvek do diskuse o aktuálních tématech lze získat bod za aktivitu (viz níže).

Podmínky zápočtu

- a) Účast na seminářích. Je možná jedna neomluvená absence. V případě více absencí přicházejí v úvahu následující varianty: nahrazení v semináři jiného vyučujícího či vyučující na obdobné téma nebo vypracování náhradního plnění po individuální domluvě se mnou.
- b) Aktivní účast – získání alespoň tří bodů za aktivitu na semináři. Bod za aktivitu lze získat kvalitním příspěvkem do diskuse na semináři, za představení aktuálního ústavně-právního problému v úvodu semináře anebo za konkrétní úkoly, které budu zadávat v průběhu semestru.
- c) Vypracování a prezentace mema (cca 1 strana) na semináři č. 3 – memo bude spočívat v aplikaci testu proporcionality na hypotetický případ (viz zadání semináře č. 3). Termín odevzdání: do středy 1. dubna 2020.
- d) Sepsání ústavní stížnosti – proti jednomu ze zadaných rozhodnutí obecných soudů. Požadovaný rozsah je cca 5-6 stran (při řádkování 1,5), přičemž alespoň tři strany musí obsahovat samotnou lidskoprávní argumentaci. Termín odevzdání: nejpozději týden před seminářem č. 6.

SEMINÁŘ Č. 1 – VRSTVY LIDSKOPRÁVNÍ OCHRANY

Cílem semináře je představit lidskoprávní katalogy a instituce lidskoprávní ochrany na národní, evropské a univerzální úrovni, pochopit vazby mezi úrovněmi a seznámit se se zásadními českými případy na evropské a univerzální úrovni.

V rámci semináře bude možné získat extra body za aktivitu za prezentaci referátů, které podají přehled o nejvýznamnějších českých kauzách před ESLP (referát č. 1) a Výborem OSN pro lidská práva (referát č. 2). Stačí stručný referát na 5-7 minut. Inspiraci lze čerpat [zde](#) a [zde](#). **K referátům je třeba se přihlásit mailem**, v případě vícera zájemců platí, že kdo dřív přijde, ten dřív mele.

A. Vnitrostátní systém:

- Listina základních práv a svobod
- Postavení mezinárodních lidskoprávních smluv v právním řádu ČR
- Ochrana lidských práv před obecnými soudy (čl. 4 a čl. 90 Ústavy)
- Ústavní soud (abstraktní a konkrétní kontrola norem, řízení o ústavní stížnosti)
- Další aktéři lidskoprávní ochrany: Ombudsman, Rada vlády pro lidská práva, neziskové organizace

B. Rada Evropy

- Evropská úmluva (Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod)
- Evropský soud pro lidská práva – typy řízení, účinky rozsudků ESLP (č. 41 a 46 EÚLP)
- Další aktéři: Výbor ministrů, Komisař pro lidská práva
- Další lidskoprávní smlouvy na úrovni Rady Evropy: Evropská sociální charta, Evropská úmluva o zabránění mučení, Úmluva o lidských právech a biomedicíně...

C. Evropská unie

- Listina základních práv EU – práva a aplikační rozsah
- Soudní dvůr EU – ochrana základních práv v rámci řízení o předběžné otázce, infringement procedury, přístup jednotlivce
- Další aktéři: Evropský ombudsman, Agentura EU pro základní práva (FRA)

D. Univerzální úroveň (OSN)

- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech
- Výbor pro lidská práva, Výbor pro hospodářská, sociální a kulturní práva
- Další lidskoprávní smlouvy na úrovni OSN
- Další aktéři: Rada pro lidská práva (Human Rights Council), Úřad Vysokého komisaře OSN pro lidská práva, Special Rapporteurs, CERD, CEDAW, CRC, CAT, CRPD, CED, CMW...

Povinné materiály

- Přečtěte si prosím celou Listinu základních práv a svobod a Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv (zejm. čl. 1-24, 32-35, 41 a 46 + Protokoly).
- Projděte ostatní lidskoprávní smlouvy zmíněné v sylabu.

- Video o Evropském soudu pro lidská práva:
<https://www.youtube.com/watch?v=EPWGDhgOlGk>
- Provázanost lidskoprávních instrumentů: náleží Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2015 sp. zn. I. ÚS 860/15. **Pouze skutkový stav a body 53 a násl., přičemž se zaměříte na prameny práva, kterými Ústavní soud argumentuje.**

Nepovinné materiály

- konkurzní náleží: náleží Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2002 sp. zn. Pl. ÚS 36/01 (pouze část VII).
- DUFEK, Pavel a Hubert SMEKAL (eds.). *Lidská práva v mezinárodní politice*. Praha: Wolters Kluwer, 2014.
- ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv*. Praha: C. H. Beck, 2010.

SEMINÁŘ Č. 2 – TEORIE, INTERPRETACE A APLIKACE ZÁKLADNÍCH PRÁV I

- příklady použití základních práv v právní argumentaci, základní práva a podústavní právo
- typologie LP: generace, pozitivní/negativní závazky, horizontální/vertikální působení
- omezení LP: absolutní práva, kvalifikovaná práva, kolize práv, derogace
- test proporcionality: německá/štrasburská varianta
- sociální práva a test racionality
- další testy (test vyloučení extrémní disproporcionality, test přímé/nepřímé diskriminace)

Povinné materiály

- náleží Ústavního soudu ze dne 12. 10. sp. zn. Pl. ÚS 4/94 (**pouze část IIa týkající se testu proporcionality, popř. stačí výtažek v KOSAŘ, David et al., Ústavní právo: Casebook (2014), s. 362-366.**)
- rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 12. 2015 č. j. 6 As 167/2015-37 (**zejm. body 21-27 týkající se testu proporcionality**)
- test racionality: KOSAŘ, David et al., *Ústavní právo: Casebook* (2014), s. 375-383.

Nepovinné materiály

- test vyloučení extrémní disproporcionality: náleží Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2009 sp. zn. Pl. ÚS 29/08, bod 53.
- ČERVÍNEK, Zdeněk. Standardy přezkumu ústavnosti v judikatuře Ústavního soudu. *Jurisprudence*. 2015, roč. 4, s. 21-29.
- KOSAŘ, David. Základní principy výkladu a aplikace Úmluvy. In: KMEC, Jiří et al. *Evropská úmluva o lidských právech: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 73-96.
- Test přímé a nepřímé diskriminace: BOBEK, Michal et al. *Rovnost a diskriminace*. Praha: C. H. Beck, 2007.

SEMINÁŘ Č. 3 – TEORIE, INTERPRETACE A APLIKACE ZÁKLADNÍCH PRÁV II: PRAKTICKÁ ILUSTRACE

- pokračování témat z minulého semináře
 - prezentace písemných úkolů: aplikace testu proporcionality na hypotetický případ (bude rozeslán během semestru s dostatečným předstihem).
 - ilustrace problémů z minulého semináře na praktických případech. **Studenti si na prvním semináři vyberou dvě z následujících tří témat:**
- a) Civilní právo: Difamace (svoboda projevu v. právo na soukromí)
- *Vondráčková v. Rejžek*: náleží Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005 sp. zn. I. ÚS 367/03. **Stačí výtah v KOSAŘ, David et al., Ústavní právo: Casebook (2014), s. 480-485 + otázky na s. 491-494)**
 - *Řápková v. Hůle*: náleží Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015 no. II. ÚS 2051/14. **Podrobně si přečtěte bod 31.**
 - nepovinný materiál: rozsudek ESLP ze dne 8. 7. 1986, *Lingens proti Rakousku*, stížnost č. 9815/82 (dostupné v databázi HUDOC). Zaměřte se na skutkový stav (část I, §§ 9-19) a argumentaci ESLP (§§ 34-47).
- b) Trestní právo: Právo na účinné vyšetřování
- rozsudek ESLP ze dne 16. 2. 2012, *Eremiášová a Pechová proti České republice*, stížnost č. 23944/04. **Stačí anotace KVZ dostupná [zde](#).**
 - náleží Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2014 sp. zn. I. ÚS 3196/12. **Jen body 14 a 15.**
 - náleží Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2015 sp. zn. I. ÚS 860/15. **Pouze skutkový stav a část o právu na účinné vyšetřování, tj. body 87-110.**
 - nepovinný materiál: ŠČERBA, Filip. Právo na účinné vyšetřování ve světle judikatury Ústavního soudu. *Trestněprávní revue*. 2016, roč. 15, č. 7-8.
- c) Správní právo: Povinné očkování
- *abstraktní kontrola*: náleží Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2015 sp. zn. Pl. ÚS 19/14
 - *výhrada svědomí*: náleží Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015 sp. zn. I. ÚS 1253/14

SEMINÁŘ Č. 4 – ÚSTAVNÍ STÍŽNOST I: FORMÁLNÍ NÁLEŽITOSTI

- Opakování hlavních aspektů řízení o ústavní stížnosti: náležitosti podání ústavní stížnosti (lhůta, „zásah orgánu veřejné moci“, přípustnost), účastníci řízení, průběh řízení, rozhodnutí o ústavní stížnosti a jeho důsledky
- Formální náležitosti ústavní stížnosti: „titulní strana“
- Struktura ústavní stížnosti
- Formulace petitu

Povinné materiály

- Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, zejm. §§ 27-63 a §§72-84.
- Manuál Vojtěcha Šimíčka pro sestavování ústavních stížností (dostupné ve studijních materiálech předmětu v ISu).

- BARTOŇ, Michal et al. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, s. **121-133**.

Nepovinné materiály

- ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Ústavní stížnost*. Praha: Leges, 2018.
- WAGNEROVÁ, Eliška et al. *Zákon o Ústavním soudu s komentářem*. Praha: ASPI, 2007.
- FILIP, Jan, Vojtěch ŠIMÍČEK a Pavel HOLLÄNDER. *Zákon o Ústavním soudu: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007.

SEMINÁŘ Č. 5 – ÚSTAVNÍ STÍŽNOST II: ARGUMENTACE

- Ústavněprávní dimenze procedur: nejčastější porušení práva na spravedlivý proces v ČR
- Hledání lidskoprávního rozměru kauz před obecnými soudy: issue spotting
- Argumentace soudními rozhodnutími: závaznost judikatury v ČR

Povinné materiály

- Nález Ústavního soudu ze dne 13. 11. 2007 sp. zn. IV. ÚS 301/05, **body 55-72**.
- BARTOŇ, Michal et al. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, **kapitola VIII: zaměřte se na s. 511-519 (působnost práva na spravedlivý proces), s. 529-532 (právo na zákonného soudce), s. 535-536 (rovnost zbraní), s. 536-538 (kontradiktornost), s. 539-542 (dokazování), s. 542-543 (odůvodnění)**.

Nepovinné materiály

- BOBEK, Michal et al. *Judikatura a právní argumentace*. 2. vyd. Praha: Auditorium, 2013, kapitola 5.
- WAGNEROVÁ, Eliška et al. *Listina základních práv a svobod: Komentář*. Praha: Wolter Kluwer, 2012, hlava pátá – právo na soudní a jinou ochranu.
- KMEC, Jiří et al. *Evropská úmluva o lidských právech: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, kapitola XVI: Právo na spravedlivý proces (čl. 6 EÚLP).

SEMINÁŘ Č. 6 – LIDSKÁ PRÁVA A AKTUÁLNÍ VÝZVY; DEBATA O ÚSTAVNÍCH STÍŽNOSTECH STUDENTŮ

- Vyhodnocení ústavních stížností, dotazy a opakování na zkoušku
- Analýza aktuálních lidskoprávních otázek. **Studenti si na prvním semináři vyberou dvě z následujících tří témat:**

a) Nové technologie a lidská práva

- **Torrenty a Pirate Bay:** rozhodnutí ESLP o nepřijatelnosti ze dne 19. 2. 2013, Neij and Sunde Kolmisoppi v. Sweden, č. 40397/12.
- **Blokování webových stránek:**
Youtube: rozsudek ESLP ze dne 1. 12. 2015, *Cengiz and Others v. Turkey*, č. 48226/10 a 14027/11, stačí anotace KVZ dostupná [zde](#).

MySpace a last.fm: rozhodnutí ESLP o nepřijatelnosti ze dne 11. 3. 2014, *Akdeniz v. Turkey*, č. 20877/10, stačí [legal summary](#).

- Odpovědnost za **nenávistné komentáře** na internetu: rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16. června 2015, *Delfi AS proti Estonsku*, č. 64569/09, stačí anotace KVZ dostupná [zde](#).

b) Náboženská práva: zahalování

- **Muslimský šátek na pracovišti:** Rozsudek Soudního dvora EU (velkého senátu) ze dne 14. března 2017, *Achbita*, věc C-157/15.
[Nepovinný materiál navíc: JHH Weiler, [Ju Suis Achbita!](#) *International Journal of Constitutional Law*, vol. 15, no. 4, p. 879–906.]
- **Hidžáb na zdravotnické škole v ČR:** Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 25 Cdo 348/2019.
- **Burka a nikáb ve veřejném prostoru:** Rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 1. 7. 2014, *S.A.S. proti Francii*, č. 43835/11, stačí anotace KVZ dostupná [zde](#).

c) LGBTI práva

- Práva **transgender** osob v ČR: rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 5. 2019 č. j. 2 As 199/2018-37.
- **Registrované partnerství:** rozsudek ESLP ze dne 21. 7. 2015, *Oliari a ostatní proti Itálii*, č. 18766/11 a 36030/11, stačí anotace KVZ dostupná [zde](#).
- **Stejnopohlavní manželství:** rozsudek ESLP ze dne 9. 6. 2016, *Chapin and Charpentier v. France*, stačí tisková zpráva dostupná [zde](#).